Περιμένοντας τη 32η Δεκεμβρίου; Το Αηδόνι, το Γεράκι και τα Κόμματα χωρίς Κύπρο

(Ένας λόγιος διάλογος στο θέατρο του γεωπολιτικού και συνταγματικού παραλόγου)

Το Σκηνικό

(Η σκηνή είναι λιτή, σχεδόν άδεια, θυμίζοντας αίθουσα διεθνούς διάσκεψης που εγκαταλείφθηκε βιαστικά. Στο κέντρο, ένα τραπέζι καλυμμένο με χάρτες και νομικούς τόμους. Πίσω του, δεσπόζει ως μοναδικό εικαστικό έκθεμα ένα καδραρισμένο, φθαρμένο θραύσμα υφάσματος από σακούλα τροφίμων του 1974. Με ξεθωριασμένα μαύρα γράμματα διακρίνεται η στάμπα: «MILLED RICE — GIFT OF THE EUROPEAN COMMUNITY TO THE PEOPLE OF CYPRUS». Ένα ρολόι τοίχου δείχνει ακίνητο τις 11:59, ενώ ένα ημερολόγιο τοίχου είναι κολλημένο στον Δεκέμβριο του 2026.)

Πρόσωπα του Διαλόγου:

- **Δρ. Α.** (Συνταγματολόγος – Διεθνολόγος): Εστιάζει στη νομική συνέχεια, τη θεσμική θωράκιση, τα εγκλήματα πολέμου και τη δημοκρατική συνοχή.

- **Δρ. Β**. (Αναλυτής Διεθνών Σχέσεων): Εστιάζει στον γεωπολιτικό ρεαλισμό, τον ρόλο των Ηνωμένων Εθνών, τον διπλωματικό χρόνο και τις ενεργητικές μεταβλητές ισχύος.

Πράξη Α': Το Νομικό Κεκτημένο και το Δίλημμα Λύσης – Μη Λύσης

Δρ. Α.: Κάθε σοβαρή συζήτηση για το μέλλον της Κύπρου οφείλει να εκκινεί από το νομικό κεκτημένο. Το Άρθρο Ι της Συνθήκης Εγγυήσεως του 1960, το οποίο ενσωματώθηκε με συνταγματική ισχύ μέσω του Άρθρου 181, θέτει το θεμελιώδες πλαίσιο: την υποχρέωση διατήρησης της ανεξαρτησίας, της εδαφικής ακεραιότητας και της ρητής απαγόρευσης τόσο της ένωσης όσο και του διαμελισμού. Είναι το νομικό ανάχωμα που διασφαλίζει τη διεθνή υπόσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας μέχρι σήμερα.

Δρ. Β.: Συμφωνώ ως προς τη νομική ισχύ, αλλά στην πολιτική επιστήμη η νομική στατικότητα συγκρούεται με την πραγματικότητα επί του εδάφους. Εδώ αναδύεται η πρώτη μεγάλη μεταβλητή της μη λύσης: η σταδιακή παγίωση των τετελεσμένων, η οποία αλλοιώνει δημογραφικά, πολιτισμικά και γεωπολιτικά το νησί. Από την άλλη πλευρά, η μεταβλητή της λύσης —η μετεξέλιξη σε Διζωνική Δικοινοτική Ομοσπονδία— απαιτεί λειτουργικότητα και βιωσιμότητα. Αν η νέα αρχιτεκτονική δημιουργήσει ένα κράτος παράλυτο ή διατηρήσει επεμβατικά δικαιώματα τρίτων, τότε θα οδηγηθούμε σε έναν νομικά αναγνωρισμένο διαμελισμό, καταργώντας στην πράξη το πνεύμα του Άρθρου Ι.

Πράξη Β': Το Γεράκι, το Αηδόνι και η Έκπτωση του Εγγυητή

Δρ. Α.: Εδώ υπεισέρχεται η θεμελιώδης εξωτερική μεταβλητή: η δομική ασυμμετρία ισχύος, όπως περιγράφεται στον ησιόδειο μύθο του γερακιού και του αηδονιού. Το Γεράκι —η κατοχική δύναμη— ορίζει τη «Δικαιοσύνη» με όρους ωμής ισχύος, διακηρύσσοντας ότι *«είναι τρελός εκείνος που θέλει να αντισταθεί στον δυνατό»*. Όμως, εδώ κορυφώνεται και το θέατρο του νομικού παραλόγου: η Τουρκία έγινε αποδεκτή στη Συνθήκη του 1960 αποκλειστικά ως προστάτης της ανεξαρτησίας της Κύπρου,

χωρίς κανένα δικαίωμα διχοτόμησης. Σήμερα, ως Γεράκι, επιχειρεί να επιβάλει τη λύση των «δύο κρατών». Αρνούμενη το ίδιο το αντικείμενο της εγγύησής της, εκπίπτει αυτοδικαίως —νομικά και ηθικά— από τον τίτλο της εγγυήτριας δύναμης.

Δρ. Β.: Απέναντι σε αυτή την επιθετικότητα, η προσήλωση στην παντοδυναμία της Τουρκίας οδηγεί σε πολιτική παθητικότητα. Όσο το αηδόνι περιορίζεται στα παρακάλια —επικαλούμενο απλώς την ηθική ευαισθησία των τρίτων— η μεταβλητή παραμένει παθητική. Στη διεθνή σκηνή, η ικεσία δεν παράγει πολιτικό αποτέλεσμα· αντιθέτως, επιβεβαιώνει την αδυναμία.

Πράξη Γ': Το Δίκαιο της Ανάγκης, η Αλεξανδρέττα και το Παράδοξο του Δημοψηφίσματος

Δρ. Α.: Παρ' όλα αυτά, το αηδόνι δεν έγινε βορά στο γεράκι, χάρη σε ένα κορυφαίο συνταγματικό εργαλείο: το Δίκαιο της Ανάγκης. Η επίκλησή του μετά το 1963 και ιδίως μετά το 1974 δεν ανέτρεψε τις υποχρεώσεις των εγγυητριών δυνάμεων. Αντιθέτως, υπήρξε το νομικό «μάννα» που κράτησε στη ζωή την κρατική υπόσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας απέναντι στο παράνομο μόρφωμα της κατοχής.

Δρ. Β.: Διότι η παρανομία του εισβολέα δεν περιορίστηκε στα όπλα, αλλά επεκτάθηκε στη δημογραφική μηχανική, αντιγράφοντας το ιστορικό αρχέτυπο της Αλεξανδρέττας (Χατάι) στη Συρία: μεταφορά εποίκων και εργαλειοποίηση της ψήφου τους για την προσάρτηση εδαφών. Ο εποικισμός συνιστά διαρκές έγκλημα πολέμου βάσει της 4ης Σύμβασης της Γενεύης, το οποίο μάλιστα είχε τη διπλή τραγική συνέπεια να μετατρέψει και το ίδιο το σύνοικο στοιχείο —τους γηγενείς Τουρκοκυπρίους— σε μειονότητα μέσα στην ίδια τους την κοινότητα.

Δρ. Α.: Αυτό γεννά το μέγιστο νομικό παράδοξο της λύσης: πώς μπορεί να λειτουργήσει ένα γνήσιο δημοψήφισμα, όταν η εκλογική βάση της μιας πλευράς στηρίζεται σε ένα έγκλημα πολέμου; Εάν η κάλπη κριθεί από παράνομους εποίκους, τότε η δημοκρατία μετατρέπεται σε μηχανισμό νομιμοποίησης της εισβολής. Η προάσπιση της βούλησης των νόμιμων πολιτών της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελεί αδιαπραγμάτευτη προϋπόθεση δικαίου.

Πράξη Δ': Από το Συσσίτιο του '74 στις Ενεργητικές Μεταβλητές

Δρ. Β.: Μέσα σε αυτό το σκηνικό παραλόγου, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε τις ευθύνες των ίδιων των Ηνωμένων Εθνών. Η επί δεκαετίες πολιτική των «ίσων αποστάσεων», η ατολμία επιβολής των ιδίων των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και η διαιώνιση ατέρμονων διαδικασιών χωρίς συνέπειες για τον παραβάτη συνέβαλαν καθοριστικά στην καθυστέρηση της λύσης, επιβραβεύοντας εμμέσως την αδιαλλαξία του ισχυρού.

Δρ. Α.: (Σηκώνεται, πλησιάζει το εικαστικό έκθεμα στο βάθος της σκηνής και δείχνει το ύφασμα με τη στάμπα της ΕΟΚ). Κοιτάξτε αυτό το θραύσμα πίσω μας. Το 1974, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μας έστελνε ρύζι σε σακούλες —«Δώρο προς τον λαό της Κύπρου»— για να επιβιώσει το αηδόνι μέσα στα ερείπια της προσφυγιάς. Σήμερα, πενήντα δύο χρόνια μετά, η Κύπρος δεν είναι ο επαίτης του συσσιτίου, αλλά ισότιμο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή είναι η πρώτη μεγάλη ενεργητική μεταβλητή μας: η συστηματική ευρωποίηση του Κυπριακού. Η κυβερνητική

προσπάθεια να αρθρώσει μια ενεργητική φωνή, συνδέοντας την πρόοδο των ευρωτουρκικών σχέσεων με τον σεβασμό του διεθνούς δικαίου, μετατρέπει την παλιά ανθρωπιστική ελεημοσύνη σε σύγχρονη θεσμική ισχύ.

Δρ. Β.: (Κοιτάζοντας το έκθεμα). Είναι η πιο εύγλωττη απόδειξη της διαδρομής μας. Πέρα από το θεσμικό επίπεδο, όμως, υπάρχουν και οι γεωστρατηγικές μεταβλητές που περνούν απευθείας από τα χέρια της Λευκωσίας. Ένα μικρό κράτος παύει να είναι εύκολο θήραμα όταν καθίσταται απαραίτητος κόμβος σταθερότητας. Η εμβάθυνση των περιφερειακών συμμαχιών στην Ανατολική Μεσόγειο, η στρατηγική αναβάθμιση των σχέσεων με μεγάλες δυνάμεις, η αξιοποίηση της ΑΟΖ και ο ρόλος της Κύπρου ως ασφαλούς διαμετακομιστικού και ανθρωπιστικού κέντρου προσδίδουν στο νησί γεωπολιτική υπεραξία. Το αηδόνι αποκτά φωνή που ακούγεται διεθνώς, συμμάχους που το προστατεύουν και ρόλο που το καθιστά αναντικατάστατο.

Πράξη Ε': Η 32η Δεκεμβρίου, η Πλατφόρμα Συνέχειας και τα Κόμματα χωρίς Κύπρο

Δρ. Β.: (Δείχνει το ημερολόγιο τοίχου). Όμως, οι ενεργητικές μεταβλητές συγκρούονται με τον πεπερασμένο διπλωματικό χρόνο. Ο Δεκέμβριος του 2026 —ο μήνας που ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ παραδίδει τη σκυτάλη— δεν έχει ούτε «32η μέρα», ούτε είναι απεριόριστος. Τώρα, στην εκπνοή της θητείας του, πρέπει να στηθεί η «πλατφόρμα συνέχειας»: ένα θεσμικό έδαφος που θα κατοχυρώνει την καλή του πίστη και το διπλωματικό κεκτημένο, ώστε ο διάδοχός του να παραλάβει μια ζωντανή διαδικασία και όχι ένα κενό γράμμα.

Δρ. Α.: Κι εδώ κορυφώνεται η εσωτερική τραγωδία. Ενώ ο χρόνος τελειώνει, παρακολουθούμε μια ρητορική ασυντόνιστη προς την επίκαιρη ουσία. Ένα βαθύ έλλειμμα πολιτικής προπαίδειας τροφοδοτεί ερμητικές κομματικές συγκρούσεις και πρόωρες προεδρολογίες, λες και τα κόμματα θα έχουν λόγο ύπαρξης χωρίς μια Κύπρο ελεύθερη και δημοκρατική, αντάξια των προσδοκιών μας! Η αναβολή της προεδρολογίας σε λογικές ημερομηνίες και η επικράτηση της συνδεσιμότητας των κομμάτων είναι όρος επιβίωσης. Διότι, όπως διδάσκει η πολιτική φιλοσοφία, μια δημοκρατία που δεν σέβεται την εσωτερική συνοχή ως αγώνα ελευθερίας, καταντά μια επικίνδυνη ουτοπία.

Αυλαία (Επίλογος)

(Τα φώτα χαμηλώνουν σταδιακά στη σκηνή, αφήνοντας φωτισμένο μόνο το φθαρμένο θραύσμα της σακούλας του 1974 με τη στάμπα «ΤΟ THE PEOPLE OF CYPRUS»).

Το θέατρο του παραλόγου στο Κυπριακό θα τερματιστεί μόνο όταν όλοι οι συντελεστές αναλάβουν το μερίδιο που τους αναλογεί: όταν το Άρθρο Ι και το Δίκαιο της Ανάγκης πάψουν να αντιμετωπίζονται ως μουσειακά εκθέματα· όταν τα Ηνωμένα Έθνη πάψουν να εξισώνουν τον θύτη με το θύμα· όταν το αηδόνι —τιμώντας την αξιοπρέπεια εκείνων που επιβίωσαν με ένα σακί ρύζι το '74— πάψει να παρακαλά και διεκδικήσει ενεργητικά τον ευρωπαϊκό του ρόλο πριν σημάνει το τέλος του Δεκεμβρίου του 2026· και, πάνω απ' όλα, όταν το πολιτικό σύστημα αντιληφθεί την αυτονόητη αλήθεια: ότι δεν μπορούν να υπάρξουν κόμματα, αν πρώτα δεν υπάρξει πατρίδα.

(Σκοτάδι. Αυλαία.) Δρ. Κρίστης Χαράκης, 11.11.2026